

80-års investeringer uten sikker realisering – et styringsparadoks i skogbruket

Reguleringsiver, presset på eiendomsretten og hvordan skal nå
dette gå? Og hva er det vi trenger?

Vossamøte 24 august, 2026
Kristine Jacobsen

Mye katedral – lite børs

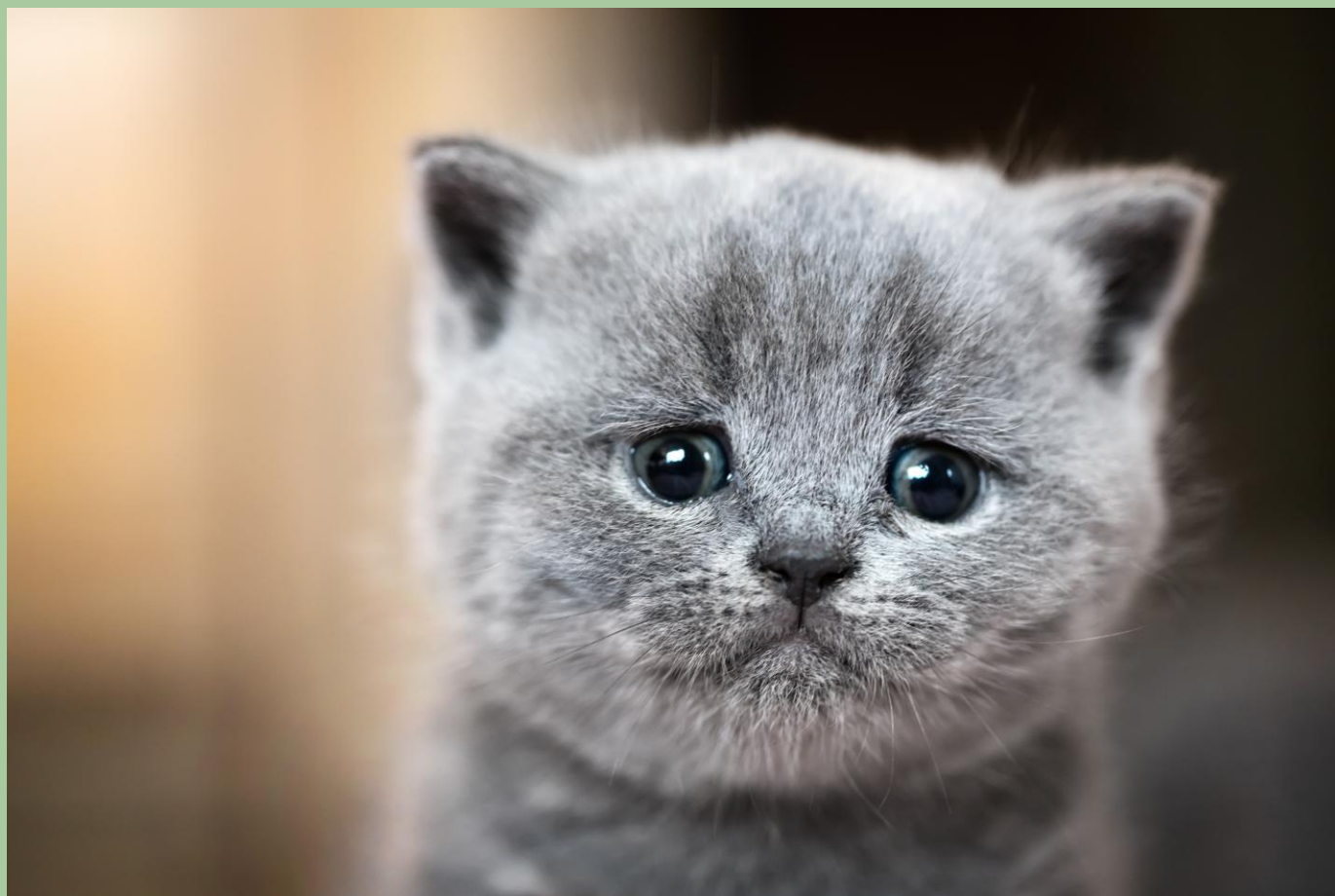
- Stor samfunnseninghet om:
- naturkrise, klimakrise (og felles løsninger for disse)
- Å bruke grå areal
- Arealnøytralitet
- Prinsippet om at forurensere betaler
- (Mer) Naturrestaurering
- Ta bedre vare på naturen
- Sikring mot naturfare
- Men også stor samfunnsforståelse om at vi skal ha:
- skogbruk (grønt industriløft, regjeringsplattform, partienes egne programmer, naturmeldingen osv osv)
- Rekruttering av unge til næringen
- Mer kraftproduksjon
- Mer boligbygging
- Mer samferdsel (både opprusting og nye prosjekter)
- Mer mineralutvinning
- Sterkt forsvar

Men hvordan skal vi vekte motstridende hensyn?

Hvordan skal vi få de investeringene vi trenger i skogen?

- langsiktige skogproduksjonen er et offentlig ønsket samfunns mål, ikke bare en privat næringsinteresse. Ergo må samfunnet også bære noe av ansvaret
- Ingen andre næringer blir bedt om å investere for 2100 uten å vite i nærheten av hvilke spilleregler som gjelder for 2030....
- Skogbruket er en lang kjede av investeringer. Hvis forventningen om fremtidig avkastning svekkes, påvirker det alle beslutninger helt tilbake til planting.
- Hva skjer nå? Fra frihet under ansvar til mer detaljstyring? Stoler vi ikke på systemet selv når vi ser at det fungerer? Jf. økologisk tilstand i skog og naturindeks?
- Norsk skogbruk og skogbruksloven er bygget på lesten «frihet under ansvar.» Spørsmålet er om vi er i ferd med å erstatte dette med kontroll uten dokumentert gevinst
- Dersom samfunnet ønsker mer karbonopptak, mer trebruk, mer beredskap og mer verdiskaping, må vi gi skogeierne en rimelig forventning om at investeringene de gjør i dag fortsatt kan høstes i morgen

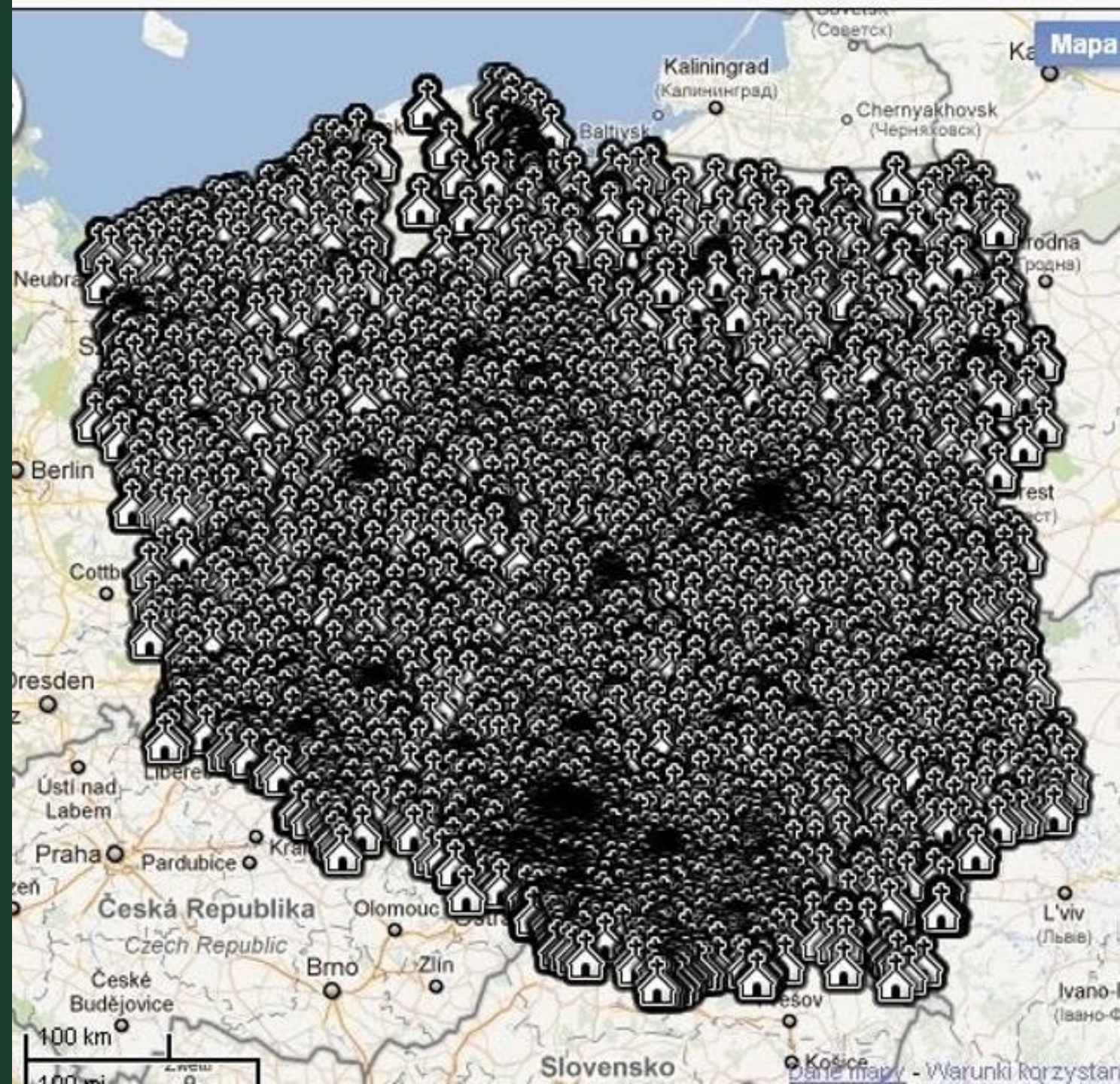
- Forståelse for at biologisk mangfold er viktig.
- Forståelse for at kunnskapen om dette/prioriteringene rundt hva og hvor og hvordan vi verner, kan endres.
- Likevel: Det grunneieren og skogbruket trenger, er en sikkerhet fra Staten om at dersom ikke han får realisert investeringen sin, så skal samfunnet erstatte den fordi det er samfunnet som ber ham om å avstå denne realiseringen
- Altså – sterkere – ikke svakere - eiendomsrett
- MEN: Det koster....

 NORSKOG

Naturkrise og naturtap

- Skalaproblematikk
- Mange inngrep, men stort land
- By/land – manglende forståelse
- Avgift på omdisponering?
- Skatt på grunneiers fortjeneste
- Eiendomsretten i motstrid til miljø
- Den politiske målsettingen er økt skogproduksjon – men den faktiske politikken og jussen er vern og restriksjoner
- Skogbruket skal ta avveininger mellom klima, naturmangfold, sosiale hensyn og økonomi
- NGO'ene trenger ikke foreta avveininger

Samfunnssvikt og rettsløshet

- Økende saksbehandlingstid
- Økende kompleksitet
- Økende saksmengde
- Synkende kapasitet
- Synkende kompetanse?
- Sviktende håndheving og rettssikkerhet
- Politi
- Namsmyndighet
- Sakskostnader
- Eksproprianter
- Tro på at kunnskap løser alt – teknokratiske tendenser

Q: If someone from the 1950s suddenly appeared today, what would be the most difficult thing to explain to them about life today?

A: I possess a device in my pocket that is capable of accessing the entirety of information known to man. I use it to look at pictures of cats and get into arguments with strangers.

© BRIGHTSIDE

Hva møter skogeieren i dag?

- EU-regelverk (LULUCF, EUDR, RED II, RED III osv osv)
- Kartlegginger
- Naturregnskap og arealregnskap
- Naturavgift
- Arealnøytralitet
- Naturrestaurering
- På den rene reguleringssiden:
- Hensynssoner
- Meldeplikt på hogst
- Søknadsplikt på hogst
- Krav om reguleringsplaner og konsekvensutredninger etter pbl
- KPA - hensynssoner
- Varmere, villere, våtere – krav om større aktsomhet, mer ansvar, mer usikkerhet
- Naturfare som grunnlag for vernskog
- Artsvern og enkeltartshensyn
- Større naturhensyn
- Tåle flere og større inngrep i eiendomsretten erstatningsfritt

Noen utviklingstrekk...

- Motorferdselloven – forslag til ny lov (behandles i Stortinget første gang 08 juni)
 - Skjerpet nødvendighet og skjerpet aktsomhetskrav. Uthuler systemperspektivet
- Naturmangfoldloven
 - § 15 – unntak for jord- og skogbruk. Økokrim utfordrer nå dette synet ved å påtale Glommen Mjøsen for hogst av reirtre til høsehaug
- Kulturminneloven og forslag til ny kulturmiljøloven
 - Kulturminneloven: krav om meldeplikt og at skogbruk er «større privat tiltak»
 - Kulturmiljøloven: Krav om større hensyn til områder – uten erstatning
- Allemannsretten og friluftsløven
 - Mitt er mitt og ditt er vårt
 - Utdatert friluftsløvslov
 - Turdestinasjoner etter digitale kart og instagram
 - Kumulativ skade og ulempe
- Ja på vilkår som i realiteten er nei
 - Ja til graveløyve så fremt det ikke øker skredfaren
 - Ja til hogst i kantsone, men ikke i hekketid eller teleløsning

Fortsettelse..

- Miljøinformasjonsloven
 - Stadig større innsynsrett også i dokumenter selv om loven ikke er en dokumentinnsynslov
 - Stadig brede forståelse av hva som er «miljøinformasjon». Kjøper av tømmer er f.eks. ansett for å være miljøinformasjon
 - Større plikt for grunneier å sammenstille data for utlevering selv om det krever mye tid og kompetanse
- Naboloven
 - Trær er farlige – bruk av naboloven for å unngå fare og klausulere til seg større tomt
 - Naboloven § 3
- Mineralloven
 - Endring i mineralkategoriene
 - Dirmin kan gi undersøkelsestillatelse uten at grunneier har samtykket, og undersøkelsestillatelsen gir fortrinn videre i prosess
 - Grunneiers forhandlingsposisjon er pulverisert
 - Uthuling av eiendomsretten ved å fjerne det viktigste innholdet i eiendomsretten – samtykkekompetansen
- DOK-8 forslag om hogstmoratorium og forbud mot hogst av naturskog ++
 - Frivillig kan ikke starte med tvang
- Konsekvensutredningsforskriften under pbl
 - Forslag om endring slik at alle landbruksveier må vurderes konsekvensutredet

Plan- og bygningsloven

- Overregulering(?)
- Saksbehandlingsregler
 - Stadig mer rigide krav
 - Stadig mer kostbare krav
 - Unødvendige krav(?)
 - Tidkrevende krav
- Fra rettighetslov til forbudslov
 - Søknadsplikt – hva er tiltak?
 - “Fritt skjønn” til å si nei
- Båndlegging uten erstatning
 - Hensynssoner
 - Midlertidig evighet

KPA og hensynssoner etter pbl § 11-8

- TO nødvendighetsvurderinger – utstrekning og hvor mye retningslinjer/bestemmelser
- “I nødvendig utstrekning” vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. jf § 11-8, og
- «i nødvendig utstrekning» angi retningslinjer eller bestemmelser.
- skal avgrenses til interesser «som vil ha vesentlig betydning for beslutninger om å godkjenne nye tiltak i sonen» (Ot.prp. nr. 32 (2007–2008) s. 217)
- § 11-8, bokstav c (hensynssoner i LNF)
 - Kan bare gi retningslinjer, ikke bestemmelser
 - Ikke regulere næringsvirksomhet
 - «Retningslinjene kan ikke gå ut over rammene for formålene i § 11-7 og gir ikke hjemmel til regulering av næringsvirksomhet. Dette fastsettes med hjemmel i særlov, innenfor de rammer planens arealformål og bestemmelser fastsetter.»
- LNF er en restriktiv arealkategori i seg selv
- En hensynssone er i seg selv ikke avslagsgrunn
- Hva skal hensynssoner i LNF egentlig gi?

Hensynssoner i KPA

Et virkemiddel i plandelen. Rettsvirkning av plan jf. § 11-6 er at fremtidig arealbruk, nye tiltak/utvidelse av eksisterende tiltak, reguleres.

Skogbruk er igangværende bruk jf. naturmangfoldloven § 50 med forarbeider.

Når hensynssone er et virkemiddel i en plan, og planers rettsvirkning (jf. § 11-6) er at de regulerer fremtidig arealbruk/nye tiltak/utvidelse av eksisterende tiltak;

Hvordan kan da hensynssoner uavhengig av bokstav (a-e) og adgang til å bruke bestemmelser eller ikke – regulere skogbruk som er igangværende bruk jf. naturmangfoldloven § 50?

“Men hvordan skal vi da regulere dere?”

Kommuneansatt på webinar om hensynssoner etter å ha blitt fortalt at hensynssoner ikke kan brukes til å regulere skogbruk

Kommunens frie skjønn i vurderingen av hensyn etter landbruksveiforskriften § 3-2

- § 3-2
- § 3-2. Vedtakets innhold mv.
- Saker som behandles etter denne forskriften skal undergis landbruksfaglige og miljøfaglige vurderinger, jf. § 1-1, og hvor det blant annet skal legges vekt på:
 - a) helhetsløsninger for landbruksvirksomhet og andre formål veien tjener, uavhengig av eiendomsgrenser,
 - b) konsekvenser som bygging, ombygging og bruk av veien vil ha for miljøverdier,
 - c) faren for flom, erosjon og løsmasseskred.

Når saken er ferdig forberedt, skal kommunen enten fatte vedtak om å godkjenne veiutformingen, byggingen eller ombyggingen, sette vilkår for godkjenningen, jf. § 3-3, eller nekte hele eller deler av veianlegget bygget eller ombygget. Vedtaket må bygge på at de landbruksressurser veien har betydning for skal kunne brukes på en rasjonell og regningssvarende måte.

Det skal framgå av vedtaket at det er gjort vurderinger i samsvar med naturmangfoldloven § 7.

Case – landbruksvei på Losby

Østmarkas Venner

Dammyrveien – en ødeleggende skogsbilvei i Østmarkas hjerte

Dammyrveien: Statsforvalteren har gitt Losby Bruk klagerett uten rettslig grunnlag

Østmarkas Venner

08.05.26

Dammyrveien: – Statsforvalteren er illojal mot Sivilombudets uttalelse

Østmarkas Venner

Østmarkas Venner

24.04.26

Statsforvalteren tar omkamp om Dammyrveien

Tekst: Bjarne Røsjo

Statsforvalteren går nå til omkamp om Dammyrveien i Østmarka, etter at Sivilombudet fastslo at etaten ikke hadde rett til å godkjenne Losby Bruks søknad om veibygging. Skogeierorganisasjonen Norskog jubler over vedtaket.

05.03.26

Full seier i kampen mot Dammyrveien

Tekst: Bjarne Røsjo

Østmarkas Venner, Naturvernforbundet og flertallet i Lørenskogs kommunestyre har vunnet en full seier i kampen mot den omstridte Dammyrveien i hjertet av Østmarka. Sivilombudet fastslår at kommunestyret hadde rett til å avslå Losby Bruks søknad om å bygge skogsbilveien, og Statsforvalteren får kritikk for å ha godkjent veien likevel.

Hvorfor vil man ha endringer i dagens system?

- Ut fra systemperspektiv.
- Eks: fordi noe regulerer A bør det også regulere B
- For å ta mer naturhensyn
- Mer hensyn må være gratis fordi alternativet er dyrt

KU fjernar ikkje trongen for vanskelege politiske avvegingar

Hans Chr. Bugge og Christina Voigt, Klimarett,
Universitetsforlaget, 2024 s. 594

Huskeliste til dere:

- Husk at skogbruk er igangværende bruk!!!!!!
- Husk at frivillig vern sameksisterer dårlig med ulike former for tvangsklausulering
- Eiendomsretten er viktig og ikke nødvendigvis en motpol til miljøhensyn!
- Engasjer dere i kommuneplanens arealdel og se særlig på hensynssoner
- Lever høringssvar
- Snakk med politikere!
- Be om hjelp i spørsmål knyttet til fritt skjønn, reguleringsplanplikt og konsekvensutredning på bygging av landbruksvei
- Klag på vedtak med uforholdsmessige vilkår
- Målbær problemstillinger til ledelse, forbund og til skogbruket (hvor det er relevant)
- The devil is in the details – mange lovendringsforslag eller forvaltningspraksisendringer ser tilforlatelig ut – veien til helvete er brolagt med gode intensjoner

Takk for
oppmerksomheten

 NORSKOG